

FEMINISME

DE TWEEDE FEMINISTISCHE GOLF IN VLAANDEREN

BRONNEN : THEMA GEZIN

SCHOPPENVROUW: DOSSIER GEZIN

referentie: Kitty Roggeman, "Vrouwen tegen het bestaande gezinsmodel", in: *Schoppenvrouw*, 5de jaargang, 1983, nr. 27, p. 8.

Dossier

Vrouwen tegen het bestaande gezinsmodel

Aan feministen wordt vaak verweten dat we tegen het gezin zijn. Alsof het nu niet meer mag, als geëmancipeerde vrouw, dat je kiest om samen te gaan wonen met een man en de kinderen die je dan samen beslist te hebben, en dat je dan ook huwt om die band in een soort kontrakt te beschermen. Natuurlijk bedoelen wij niet dat dat nu allemaal niet meer kan. Als wij het gezin aanvallen, is dat niet zomaar het gezin op zich, maar het opgedrongen gezinsmodel en de functie die dat gezin toebedeeld krijgt. De gehele maatschappij, om de redenen hierboven uitgelegd, dwingt vrouwen en mannen van te huwen en kinderen te hebben omdat het zo hoort, omdat het 'altijd' zo geweest is, omdat het natuurlijk is, omdat ons wijsgemaakt wordt dat we in het gezin pas echt gelukkig zullen zijn, omdat een andere keuze maatschappelijk niet echt aanvaard wordt, omdat het huwelijk en het gezin de voordeligste keuze is, enz. Het is tegen deze druk dat de vrouwenbeweging zich afzet. Omdat we maar al te goed weten dat het onderdrukkend is, de maatschappij op te delen in gezinnen i.p.v. ervan uit te gaan dat de maatschappij uit individuen bestaat.

Vrouwenonderdrukking is niet ontstaan met het huidige kerngezin, vrouwenonderdrukking is veel ouder dan het kapitalisme en ze zal ook niet vanzelf geheel verdwijnen met het verdwijnen van het kapitalisme (zie de 'socialistische' landen). Het patriërchaat, de overheersing van de man of de familievader, bestaat al vele eeuwen en er zijn uiteenlopende theorieën over het ontstaan van deze overheersing.

Tweederangsrol

Belangrijk nu is dat vrouwenonderdrukking in onze maatschappij onverbrekkelijk verbonden is geraakt met de functie van de vrouw in het gezin. Patriërchaat en kapitalisme zijn zo in elkaar verweven geraakt dat ze niet meer van elkaar los te maken zijn, en deze dubbele onderdrukking van de vrouw wortelt in het gezin.

Het is door hun functie in het gezin dat vrouwen op maatschappelijk vlak een tweederangsrol spelen. Vrouwen die buitenshuis werken staan voor de zware opgave van een dubbele dagtaak: het werk enerzijds en het huishouden en de kinderen anderzijds. Zelfs in progressieve kringen waar de opvatting veld wint dat, als beide partners buitenshuis werken, de huishoudelijke taken gedeeld moeten worden, blijft het vaak nog bij 'een handje toesteken' van de man, terwijl de organisatie en de verantwoordelijkheid van het huishouden en de zorg voor de kinderen de taak van de vrouw blijven. Daardoor kan zij minder deel nemen aan het politieke en maatschappelijke leven, is ze weinig vertegenwoordigd in de beslissingsorganen die deze maatschappij organiseren. Voor vrouwen die niet buitenshuis werken, geldt dit nog meer. Ze blijven vaak noodgedwongen thuis en belanden zo in het traditionele gezinspatroon, waar ieder zijn taak heeft, maar waar maar één taak betaald wordt en de vrouw volledig financieel afhankelijk wordt van haar man. Deze financiële afhankelijkheid leidt tot onvrijheid. Omdat ze zelf geen werkkring heeft, niet deelneemt aan het maatschappelijk leven dat haar alleen nog via haar gezinsleden bereikt, geraakt ze maatschappelijk geïsoleerd. Hoewel ze in het gezin belangrijke maatschappelijke taken vervult, gebeurt dit op een individuele, private manier, aangezien het gezinsleven apart staat van het maatschappelijk leven. De takenverdeling man-werkt, vrouw-aan-de-haard is dus een onrechtvaardige takenverdeling. Bovendien is er geen echte economische noodzaak meer voor: ze wordt slechts in stand gehouden in naam van het kapitalistisch winstprincipe. Inderdaad, onze maatschappij is in feite rijk genoeg om huishoudelijke arbeid te socialiseren: eten, kleren, kinderverzorging, kunnen door de gemeenschap voor iedereen gelijk verzekerd worden door bv. goedkope restaurants, goede crèches, gemeenschappelijke wasplaatsen enz... Maar het kapitalisme staat deze evolutie in de weg omdat nu dat werk gratis gebeurt. Doordat vrouwen geen eigen bestaansmiddelen hebben, spelen ze ook dikwijls binnen het gezin een tweederangsrol. Zelfs als zij het gezinsbudget beheert en 'de baas' is thuis, heeft haar economische (financiële) afhankelijkheid zijn weerslag op de persoonlijke relatie tussen man en vrouw. Dit wordt wel niet door iedereen onmiddellijk zo ervaren, maar uit zich dikwijls op allerlei manieren. Het gezin wordt wel voorgesteld als de plaats waar de vrouw haar taak vervult in ruil voor haar onderhoud, affektie en geborgenheid, maar door de financiële afhankelijkheid en het isolement is het helemaal niet altijd zo'n veilig nest, maar dikwijls een vergulde kooi waarin de vrouw gevangen zit. De relatie tussen man en vrouw hierin ontaardt dikwijls door gevoelens van jaloezie, wederzijds bezitsrecht van de echtgenoten op elkaar, angst om de ander te verliezen, onvrijheid, onmogelijkheid om weg te gaan als de relatie scheefloopt, gevoelens van minderwaardigheid en psychische ontreddering bij gebrek aan een eigen doel in het leven, toestanden van emotionele chantage en mishandeling.

In krisistijd verscherpt deze gevangenschap zich nog. Enerzijds neemt het werk van de vrouw toe, anderzijds wordt haar afhankelijkheid van de man nog groter. Inderdaad, als het gezinsinkomen vermindert door de stijging van de levensduurte, de loonmatiging, werkloosheid van de man, enz..., kan dit verlies gedeeltelijk worden opgevangen door meer huishoudelijk werk (minder kant en klaar eten, meer zelf kleren maken, weer sokken stoppen in plaats van weg te gooien als ze wat versleten zijn, enz...). Ook bezuinigingen in de sociale sector, bv. ziekenzorg, zorg voor bejaarden, verzwaren het werk van de vrouw die noodgedwongen de zorg voor behoeftige familieleden of burens mee op zich gaat nemen. In krisistijd vinden vrouwen veel moeilijker een job dan mannen. Jonge vrouwen,

ongeschoolde, maar ook universitair gediplomeerden, worden dikwijls bij voorbaat geweerd omdat er toch genoeg mannelijke kandidaten zijn voor een job, zodat niet meer de bekwaamheid doorslaggevend is, maar vaak bij de werknemer het argument gehanteerd wordt dat een jonge vrouw toch zal trouwen en veel meer afwezig zal zijn voor bevallingsverloven en ziekten van de kinderen, en zelfs als ze weinig afwezig is toch haar job niet zo ter harte zal nemen omdat de gezinslast haar zo zal opslorpen dat ze niet bereid zal zijn overuren te presteren of met haar gedachten meer bij haar huishouden zal zijn dan bij haar werk. Zo nemen jonge vrouwen vaak hun toevlucht tot een huwelijk als de beste oplossing, bv. als ze thuis weg willen, in een poging om toch een minimum aan zelfstandigheid te verwerven. Oudere vrouwen die terug willen gaan werken, komen in krisistijd helemaal niet meer aan de slag. Men twijfelt eraan of ze nog wel zullen meekunnen op beroepsvlak of qua gezondheid, en een jonge mannelijke kandidaat moet men minder betalen.

Gezinsvriendelijk is vrouwonvriendelijk

Zo zijn vrouwen de dupe van het gezinsideaal dat hen aangeprezen wordt als belangrijkste lotsbestemming en levensvervulling. Daarom moeten we ons afzetten tegen een regeringsbeleid dat op allerlei subtiele manieren vrouwen wil terugduwen in dat gezin. De gezinsvriendelijke maatregelen zijn in wezen vrouwonvriendelijk. Afgezien van het feit dat we er ons tegen verzetten dat er gematigd moet worden door de gehele werkende bevolking – zij moet de schuld van de crisis niet dragen – willen we zeker niet dat er ingeleverd moet worden op de rug van de vrouwen. Want het gaat hier om veel meer dan om geld alleen, het gaat om ons recht op arbeid en onafhankelijkheid en we kunnen niet nemen dat de klok wordt teruggezet en het weinige wat er toch al bereikt was, terug afgepakt wordt.

Kitty (GROV)

PAMFLET VAN DOLLE MINA OVER MOEDERDAG

referentie: Dolle Mina, *Moederdag : dag van de achtarmige automaat*, Gent: Dolle Mina, 1974.

Moederdag : dag van de achtarmige automaat

wat doet moeder? ze slooft zich uit.

Zij brengt de kinderen op de wereld en zorgt ervoor. Zij wast, ze naait, ze maakt het eten klaar, ze kuist, ze helpt de kinderen bij het schoolwerk, ze poetst hun schoenen, ze stopt hun sokken, ze verzorgt ze als ze ziek zijn, ze troost ze, ze verzorgt hun geschaafde knieën en wrijft de tranen uit hun ogen, ze wiegt ze in slaap, ze knuffelt ze en geeft ze (soms) een pak slaag, ze geeft ze pap, ze weent als ze stout zijn, ze is gelukkig als ze blij zijn, ze denkt aan hen, ze gaat voor ze werken, ze smeert hun boterhammen, ze snuit hun neus. Moeder doet alles voor de kinderen en heel veel voor haar man, de vader.

en als er geen vader is? en als er geen vader meer is?

Als ze een ongetrouwde moeder is wordt ze met de vinger gewezen. Doet zij misschien minder voor haar kind? Ook zij is moeder!

Als ze gescheiden is vraagt de buurt zich af waarom haar vent is weggegaan of waarom zij is weggegaan, en doet zij minder voor haar kind?

Als ze een weduwe troost de staat haar met een 'overlevingspensioen', een echte miserie. Ook zij is alleen, en doet zij minder voor haar kind?

Moeders zorgen voor kinderen, brengen ze op de wereld, verzorgen ze, wassen, naaien en werken ervoor. (liefst) met of (soms) zonder een vader.

EN wat doet de staat voor de moeders?

niets.

er is geen geld voor kindercrèche

geen geld voor een echt dégelijk (en kosteloos!) onderwijs

geen geld voor zandbakken en goeie speelterreinen

geen geld voor wasserijen en restaurants aan kostprijs

er zijn geen wetten opdat vrouwen gelijk loon voor gelijk werk zouden verdienen

geen wetten die een echte sexuele opvoeding verzekeren

geen wetten die ons een vrije abortus geven

geen wetten die de vrouw in het huwelijk de gelijke maken van de man

en wat doen de kinderen voor moeder?

niets

Of beter toch: eens per jaar leert men de kinderen een versje opzeggen en bloemetjes te (kopen en te) geven.

Eens per jaar bedankt men haar met een kadootje en doet vader (indien hij er is) de afwas, zet de soep en de pattatten op.

maandag ploetert moeder de vrouw weer voort.

Moederdag is GEEN dag van de moeder. Moederdag is de dag van de winkeliers (en we hebben het niet tégen de kleine [winkelier], want ook daar moet moeder sloven) die ons verplichten bloemetjes en potjes, elektrische apparaten en modesnuffjes te kopen voor onze moeder.

Moederdag is niet de dag van moeder, het is de dag van de robot die voor de kinderen het ganse jaar naait, wast, ploetert en werkt.

WIJ WILLEN MOEDERDAG OP ALLE 365 DAGEN VAN HET JAAR.

Laat het huishouden niet het werk van één, maar van allen zijn, alle dagen. Vader, moeder, kinderen, laten we elk een stukje van het werk doen, alle dagen.

Laten we moeder eren niet omdat ze toevallig ook moeder is, maar omdat ze een mens is met recht op respekt en liefde, omdat ze een arbeidster is.

Laten we niet eens, maar alle dagen kadootjes geven: een glimlach, vriendschap...

EN LATEN WE ALLE DAGEN VECHTEN VOOR EEN NIEUWE MAATSCHAPPIJ WAAR DE MOEDERS – EINDELIJK – DE TIJD ZULLEN HEBBEN TE RUSTEN OMDAT ALLEN ER SAMEN ZULLEN WERKEN.

DOLLE MINA.

HET RODE BOEKJE VAN DE VROUW(EN): TAAKVERDELING IN HET GEZIN

referentie: Collectief, *Het rode boekje van de vrouw(en)*, Brugge: Sonnevill Press, 1972, p. 33-38.

Hij helpt me...

*Men moet eerst opmerken dat ik geluk heb: mijn man helpt me goed bij het huishouden en met de kinderen. Hij kan koken, luiers wisselen, het huis opruimen en de papfles geven. Maar het is juist daar dat het probleem zit: **hij helpt me**. Het is zijn werk niet: hij moet geld verdienen en zelfs indien ik dat ook doe, heeft dat geen waarde. **Ik werk om me te amuseren, omdat ik het graag wil**. Hij doet het omdat het zijn plicht is; hij is verantwoordelijk voor zijn gezin. En wanneer hij me wel wil helpen met de vaat is dat niet omdat ik mijn tijd zou kunnen verslelen met het lezen van een roman of naar een film te gaan kijken: nee, het is opdat ik zou kunnen werken. En ik, klein kind, verstop een goed boek onder ernstig werk omdat ik mijnheer hoor aankomen. Vlug, doen alsof ik werk.*

Het helpt niks er beschaamd over te zijn: wat zou moeten gebeuren is dat de verantwoordelijkheden zouden gedeeld worden (huishouden, geld, kinderen). Dan zal hij, wanneer hij zich even verantwoordelijk voelt voor het huishouden, me niet meer helpen met de vaat, maar hij zal zijn deel van het werk doen.

Wanneer hij tijd heeft!

Hij zegt dat hij feminist is. Hij doet de vaat, houdt zich met de kinderen bezig, moedigt zijn vrouw aan buitenhuis te werken. Hij doet de vaat echter wanneer hij tijd heeft, houdt zich bezig met de kinderen wanneer hij klaar is met mijn werk en geen vergadering heeft. Zij doet de vaat zelfs als ze een artikel moet schrijven en brengt de zaterdagmiddag in stad door om kleren voor de kinderen te kopen in plaats van naar haar vergadering te gaan. Hij leest de krant, gooit hem weg. Zij raapt hem op, leest er (slechts enkele lijnen) in omdat ze de was naar de wasserij moet brengen! Zij organiseert het werk, stelt lijsten op, naait knopen op het laatste ogenblik aan, brengt de kleren naar de nieuwkuis, denkt eraan een villa te huren voor de vakantie, trekt haar plan met de elektriker.

Hij helpt in het huishouden – als hij tijd heeft, wat trouwens dikwijls gebeurt. Hij is vriendelijk. Hij begrijpt de vrouwen. De zijne werkt half-time. Hij is overtuigd dat hij een echte feminist is.

Zolang het werk van de vrouwen beschouwd zal worden als tijdverdrijf of als aanvulling zullen de verantwoordelijkheden niet echt verdeeld worden.

Wat zou men zonder hem doen?

Hij verwijt me dat ik de frigo nooit kuis.

Gelukkig is hij er (zegt hij): want wat zou er anders van ons geworden?

Dank zij hem is de frigo nog in goede staat en verbruiken wij niet té veel elektriciteit.

Zijn werk bestaat dus uit het volgende:

's Avonds drukt hij op een knopje en dan begint het ijs te ontdooien.

De volgende morgen vind ik een plas vies, vuil water in de keuken. Ik maak me kwaad: ik heb geen lust om te dweilen. Hij zou nooit op het idee komen om te dweilen want dat is mijn taak. Ik verwijt hem dat hij zijn werk niet tot het einde volbrengt: hij maakt zich kwaad, roept dat hij mijn gezaag beu is, slaat de deur achter zich dicht, vertrekt met gierende motor en knarsende wielen (juist lijk in de cinema!) naar goed weet ik waar.

Ik kan echter niet in de wagen stappen als ik het beu ben: de kinderen zijn er die zich met schrik afvragen wat er aan het gebeuren is.

Het ergste van alles is het gevoel een gevangen rat te zijn in een huis met eeuwig dezelfde problemen en zorgen: het huishouden doen, de kinderen verzorgen en geen enkel middel bestaat er om er nu ook eens uit te trekken. Ik weet wel dat hij terug zal komen: we houden van elkaar en dit is maar een klein ruzietje. Straks komt hij rustig weer naar huis. Ik zit hier echter mijn koleire op te kroppen en ook straks zal ik niet rustig zijn.

Moest ik nu eens op een dag 't aftrappen? Maar ja, een moeder doet dat niet! Tenminste, dat zegt men, op een goeie dag zal ik ook de deur dichtslaan en er een paar uurtjes onderuit trekken en dan zal HIJ met de rotzooi blijven zitten.

Het was slechts een klein ruzietje... het is echter sprekend voor de manier waarop de man zijn rol in het gezin beschouwt. Omdat men hem geleerd heeft dat **zijn** maatschappelijke rol zich voornamelijk buitenshuis afspeelt, vindt hij dat zijn hulp thuis een luxe is. Hij helpt maar neemt geen verantwoordelijkheden op: het is een spel dat hij speelt of een lieve attentie. Hij trapt het af als hij het beu is: als de kinderen té veel lawaai maken of als de vrouw een beetje té zenuwachtig is...

Hij heeft het gevoel aan de huishoudelijke taken een belangrijk stuk te helpen omdat hij (misschien) de frigo laat ontvriezen, het licht in de gang uitdoet en soms ook wel het mazoutniveau in de tank controleert.

Hij heeft het gevoel deelachtig te zijn aan de opvoeding van de kinderen omdat hij soms wel met de kleine gaat wandelen of eens naar de lessen luistert. Wij zijn natuurlijk zeer dankbaar voor deze hulp op voorwaarde echter dat men ons niet komt verklaren dat dit een takenverdeling is of een verdeling van de verantwoordelijkheden.

Op het einde van de dag begint de dag.

Ik kom thuis. Het is laat. Ik hang mijn jas op. Ik zet water op om me te wassen. Ik kruid het eten dat ik gisteren klaarmaakte voor vandaag en begin het eten van morgen reeds klaar te maken terwijl ik ook eens kijk of de kinderen hun schoolwerk hebben klaargemaakt en hun lessen wel kennen. Na dat eten we. Ik doe dan de afwas, zet alles op orde en dweil (soms helpen mijn man en mijn kinderen en zij schillen ook wel de aardappelen). Na dat was ik nog een beetje en ga slapen. Morgen moet ik om 5h30 opstaan. Het is nu 22h30.

Dit alles is niet zo erg want ik heb een zeer goede man. Verschrikkelijk is het als men een man heeft die drinkt, die op de paarden wedt of achter de vrouwen loopt. Verschrikkelijk is het ook als de man dopt.

Een werkelijke verdeling vraagt dat iedereen een werkelijk deel van het werk op zich zou nemen. Er zijn koppels die zo leven ofwel omdat ze alles samen doen ofwel omdat ze de

taken verdelen: de een controleert het werk van de kinderen terwijl de andere het eten klaarmaakt; de een houdt zich bezig met de keuken (aankopen van eten, klaarmaken enz.), de andere doet de was en kuist het huis.

Als een vrouw werkt is een dergelijke takenverdeling normaal en enkel de meest normale rechtvaardigheid, wat niet wil zeggen dat deze takenverdeling veel wordt toegepast. Mannen die thuis niet alleen helpen, maar ook een deel van de huishoudelijke verantwoordelijkheden op zich nemen zijn echter nog uitzonderingen en hebben heel wat moeilijkheden hun standpunt te doen aanvaarden door hun werkgenoten. Zij zijn nochtans de pioniers van de nieuwe wereld die een wereld zal zijn van rechtvaardigheid en solidariteit, een wereld dus waar de uitbuiting en de verdrukking van de mens (man en vrouw) door de mens niet meer de maatstaf zal zijn van succes.

FOLDER VROUWENDAG MECHELEN, 11 NOVEMBER 1978

referentie: Vrouwen Overleg Komitee, *De hand die de wieg beweegt beweegt de wereld niet...*, Antwerpen: Vrouwen Overleg Komitee, 1978.

De hand die de wieg beweegt, beweegt de wereld niet...

Zo is het, de hand die de wieg beweegt, beweegt de wereld niet. Om daar wat tegen te doen gaat deze Vrouwendag over het Jaar van het Kind.

Wat willen wij?

1. Wij willen gewénste kinderen

- * *Abortus uit het strafrecht*
- * *Alle kinderen zijn gelijkwaardig. Daarom: voor allen gelijke rechten.*
- * *Versoepeling van de adoptiewetgeving. Mensen die om kinderen géven, moeten ruimer kans hebben om een kind te adopteren. Dus niet alleen in 't klassieke gezin.*

2. Wij willen kinderen opvoeden tot volwassen mensen

- * *Daarom: geef ze meer kans tot ontdekking van zichzelf en de ander*
Wat wij voor ze willen is: gemengde opvoeding en gemengd onderwijs in open gemeenschapsscholen.
- * *Meerderjarigheid op 18 jaar.*

3. Wat verwachten wij vrouwen van de maatschappij?

- * *Gratis écht plezierige kinderopvang in een waaier van vormen. Kinderopvang die er is op plekken en uren, inspeland op de behoeften van de ouders. Kinderopvang die wérkelijk de verantwoordelijkheid van ouders voor kinderen deelt.*
- * *Een woonpolitiek die het wijkleven bevordert. Die zorgt voor woonerven, speelpleintjes, ontmoetingsruimten, gemeenschapsvoorzieningen. En een grondpolitiek die speculatie onmogelijk maakt en urbanisatie op mensenmaat toelaat.*

Waarom?

Waarom deze wensen? Omdat wij, feministen, géven om kinderen. En omdat wij zien, dat heel wat kinderen het leven ingaan met vertekende kansen. Trouwens, wij hebben zelf aan den lijve ervaren, hoezeer ons leven – precies als vrouw – wordt bepaald door krachten en invloeden van buitenaf. Hoe krijgen wij daar vat op? Helaas niet, door het als individuele ouders 'anders' te doen. Er moet méér gebeuren. Eigenlijk verlangen wij een andere samenleving, voor ons, volwassenen, én voor onze kinderen. Maar als je teveel hooi op je vork neemt, vliegt alles weer eraf. Vandaar, dat wij voor het JAAR VAN HET KIND enkele dringende punten naar voor schuiven.

Dat zijn welbewuste stappen naar een samenleving waarin het kind welkom is als mens en niet als geboortecijfer.

- * Wij willen een samenleving waarin de vrouw zich thuisvoelt als persoon en waarin zij niet alleen in de (baar- en) moederrol meetelt. Een samenleving die vrouwen niet langer opzadelt met schuldgevoelens als ze zich ook inzet voor andere zaken buiten het gezin of gewoon geniet. Een samenleving trouwens, die niet langer de ogen sluit voor de werkelijkheid van andere levensvormen met of zonder kinderen.
- * Wij, feministen, willen ánders omgaan met kinderen: wij willen vermijden kinderen te behandelen alsof ze onze eigendom zijn; maar ook vermijden dat wij zelf door onze kinderen worden ‘opgevreten’. Hoeveel kinderen lijden niet onder de over-bescherming van een ál te aanwezige moeder? En hoeveel moeders neigen niet tot verwennen vanuit allerlei schuldgevoelens. Een beetje meer gezonde verwaarlozing is een remedie tegen al te knellende ouder-kind banden.
- * Als je de klaagzang over zgn. sleutelkinderen hoort, zou je gaan denken, dat alleen moeders belangrijk zijn voor kinderen. Toch heeft jeugdkriminaliteit meer te maken met armoede en de buurt waarin je moet leven. De sociale klasse waarin je geboren wordt bepaalt je leven méér dan je moeder veranderen kan.
- * Waarom verlangen feministen open gemeenschapsscholen? Precies omdat de meeste scholen de kinderen klaarstomen tot gewillige radertjes in de maatschappij met haar huidige onrechtvaardigheden en klasseverhoudingen, én in het scheiden van vrouwen en mannen. De school perst je in een bepaald model, en zie daar maar eens uit te komen!
- * Nu krijgt elk haar of zijn rol toegewezen. Het gezin krijgt de privésfeer toebedeeld – en daarin is de vrouw nog altijd centraal – terwijl de mannenwereld zich (overdag) bezighoudt, met de serieuze produktie en de vormgeving van de samenleving waarin we toch sámen moeten leven. Helaas... de hand die de wieg beweegt, beweegt de wereld niet.
- * Vrouw en gezin worden door allerlei – door mannen gedomineerde – instellingen ‘schijn’heilig verklaard. En geen wonder! Gesmeerd draaiende gezinnen houden onze economische en de kapitalistische konsumptiemaatschappij onzichtbaar draaiende. Of mensen gelukkig zijn met elkaar, interesseert de mannenwereld minder. Dat blijkt een vrouwenzaak (en... een melkkoe voor psychologen, psychiaters en de kalmerende pillen-industrie), netjes in stand gehouden door de rest van de samenleving.
- * Vrouwen worden niet betrokken bij de bepaling en de uitvoering van de gezins-, bevolkings-, woon- of tewerkstellingspolitiek.
- * Kort en slecht: Vrouwen staan er buiten. Hebben ze dan geen macht? Hoe geraken wij uit dit straatje zonder einde?

Natuurlijk kunnen wij geen kant en klaar recepten bieden. Maar één ding leren ons voorbeelden van elders: alleen als je sámen iets doet, verandert er iets. Dus: richt zelf een werkgroep op – sluit je aan bij een bestaande actiegroep – ga eens praten met vrouwen in het dichtstbijzijnde vrouwenhuis – benader vrouwen in de politiek (je hebt ze zélf gekozen, misschien) en moei u met de discussies in het Jaar van het Kind. Steek uw eigen mening niet weg, maar kom er luidop voor uit.

(In de brochure van de Vrouwendag vind je tal van adressen van groepen en werkgroepen die op je wachten)

HUIS VOOR MISHANDELDE VROUWEN - GENT: JAARVERSLAG 1979-1980

referentie: Huis voor Mishandelde Vrouwen (Gent), *Jaarverslag : juni 1979 - juni 1980*, Gent: Huis voor Mishandelde Vrouwen, 1980, p. 14-16, 28-31.

Hoe verloopt een opname?

In een jaar tijd werden 170 vrouwen bij ons opgenomen. Wat betekent dit?

Een vluchthuis openhouden is veel meer dan alleen maar zorgen dat mishandelde vrouwen een veilig onderdak hebben. In de loop van dit jaar zijn we stilaan beter gaan ontdekken met welke zaken we zeker rekening moeten houden bij een opname. Zo zijn we gekomen tot een inventaris van zaken die in een opnamegesprek zeker aan bod moeten komen. Een hele waslijst.

Een vrouw die bij ons wenst opgenomen te worden moet altijd eerst telefonisch contact opnemen. Dit om veiligheidsredenen. We maken dan een afspraak met de vrouw op de een of andere openbare plaats. We gaan na hoe de situatie zit:

- wil ze onmiddellijk weg? kan ze dat?
- is ze op de hoogte van haar rechten?
- wat vertelt ze over de mishandeling

We geven haar de raad om, als dat nog mogelijk is, belangrijke papieren (vooral ziekenboekje) en wat kleren mee te brengen.

Het gebeurt dat vrouwen onze hulp inroepen in verband met een problematiek die niet met mishandeling samenhangt. In dat geval verwijzen we haar door naar personen of organisaties waar ze met haar problemen beter kan geholpen worden.

Voor we met een vrouw naar het vluchthuis komen, willen we er zeker van zijn dat de vrouw in kwestie mishandeld is. Daarom hebben we soms eerst een gesprekje met haar. Meestal blijkt nogal gauw hoe de situatie zit. We geven haar een beetje uitleg over de sfeer van het vluchthuis (dat het een vorm van samenwonen met andere vrouwen is, dat de andere vrouwen ongeveer in dezelfde situatie zitten als zij...) en gaan naar het vluchthuis.

We hebben ons al afgevraagd hoe een vrouw zich voelt als zij bij ons binnenkomt. Tenslotte biedt ons huis niet altijd een even huiselijke aanblik, en het moet toch wel nieuw zijn om in zo'n 'geheim samenleven' terecht te komen.

De vrouwen die we ernaar vroegen zeiden dat ze zich op dat moment nauwelijks realiseerden hoe het huis eruit zag, wie er rondliep. Daarvoor waren ze veel te veel bezig met zichzelf, met de gebeurtenissen van de afgelopen weken, met de beslissing die ze nu genomen hadden.

Vaak is de sfeer niet rustig wanneer een vrouw bij ons binnenkomt. Meestal gaan we met haar naar het bureautje, waar het wat rustiger is.

Zij vertelt over haar leven, over haar man. Verhalen van jaren of van de laatste weken. Soms warrige verhalen. Zenuwachtige verhalen. Huilbuien.

We zien vernederde en kwade vrouwen.

Triestige en angstige vrouwen.

Opgejaagde en besliste vrouwen.

En soms: vrouwen die niet meer in zichzelf geloven. Dat is het ergste.

Dit eerste gesprek is voor vele vrouwen een belangrijk moment in hun leven: ze hebben besloten er iets aan te doen en soms is het de eerste keer dat ze alles aan iemand durven vertellen. De eerste keer dat ze hun huwelijk durven verlaten. Aan de andere kant staan ze op dit ogenblik voor een immense opdracht: er moeten beslissingen getroffen worden (scheiden, niet scheiden?), er moet werk gezocht worden, een huis, een oplossing voor de kinderen.

Ze is blij dat ze veilig is, dat er mensen zijn die haar helpen, maar tegelijk zijn er zoveel moeilijkheden: ze zit tussen een heleboel vreemde mensen, soms in een vreemde stad, ze weet nog niet wat beslissen, ze vreest een wraakactie van haar man na haar vlucht, ze voelt zich ellendig en klein.

We mogen niet de neiging hebben om te geloven dat alles opgelost is als een vrouw bij ons aankomt. Weliswaar kunnen we haar in sommige dingen helpen, maar in vele, kunnen we dat niet.

GELD is een enorm probleem. De vrouwen die jarenlang het huishouden hebben gedaan, staan zonder één frank op straat. Dat is pijnlijk, schrijnend. Natuurlijk kunnen er later maatregelen komen bij de echtscheiding. Maar dat duurt nog erg lang. En de vrouw blijft in dat geval afhankelijk van het alimentatiegeld van de man. En de mannen zijn vaak niet erg toeschietelijk wat dat betreft...

Geld is een probleem dat je onmiddellijk voelt. Als je als vrouw weg wil van je man, heb je een heleboel kosten:

- kleren voor jezelf en voor de kinderen
- de verblijfskosten in het vluchthuis
- de huur van een appartement, huis
- gerechtskosten
- meubels, uitzet

Vrouwen die bij ons terecht komen en geen eigen inkomen hebben worden automatisch doorverwezen naar het OCMW. Maar dit OCMW werkt TRAAG. Het duurt vaak weken voor er een beslissing valt. En voor elke nieuwe uitgave moet je opnieuw een aanvraag indienen en dat moet eerst verschijnen op hun vergadering en weken later heb je dan weer een beslissing.

Het zou al wat waard zijn als de mishandelde vrouwen tenminste niet die enorme financiële problemen zouden hebben. Op die manier voelen de vrouwen zich een schooier (uren aanschuiven om tenslotte de helft van het gevraagde bedrag te krijgen) en dat zal wel geen deugd doen.

DE MAN blijft het andere groot probleem. Het is ellendig om de straat niet op te durven. Om zelfs in het vluchthuis nog bang te zijn. En de man laat veelal niet los: hij zoekt haar en tracht haar op allerlei manieren te overtuigen, terug te gaan. Het is voor vrouwen dikwijls een moeilijke beslissing om een houding te bepalen tegenover hun man en niet terug te keren 'uit schrik'.

Het gebeurt dat mannen hun vrouw niet met rust laten nadat zij alleen gaan wonen is.

[...]

Relatie bewoonsters-medewerksters

“Wij zijn allen onderdrukte vrouwen. Elke vrouw kan een mishandelde vrouw zijn. En vermits we in wezen dezelfde problemen hebben zijn wij zusters, jij en ik”.

Het standpunt is mooi: wij zijn allen onderdrukte vrouwen en bijgevolg zijn wij zusters, er is geen kloof tussen ons, en wat wij doen is solidair zijn, ik met jou, jij met mij.

In de praktijk brachten we hier weinig van terecht. We deden het ánders dan de meeste andere 'tehuizen' en 'instellingen', maar in essentie bleef er dikwijls een grote kloof. Die kloof was aanleiding tot discussies, standpunten, en standpuntenwijzigingen velerlei.

Een moeilijke zoektocht.

Toen we begonnen met het huis, hadden we geen groepsstandpunt in verband met zaken als deze. Elk had hierover haar eigen – onuitgesproken – ideeën. In de praktijk bleek dat deze ideeën van elkaar verschilden. Niet iedereen was het met een standpunt als het bovenstaande eens.

Daar kwam bij, in de beginperiode, dat we nog erg veel moesten zoeken. Elke ervaring was nieuw. Voortdurend moesten er beslissingen genomen worden over vrij essentiële zaken. Bij gebrek aan tijd konden vele beslissingen niet goed doorgepraat worden in heel de groep. Daardoor werden er dingen beslist waar lang niet iedereen het mee eens was, en die eigenlijk echt niet 'demokratisch' waren naar de bewoonsters toe.

Om dit te begrijpen is misschien ook nodig te weten dat er in het begin nogal een paniekstemming was. Niemand van ons had ervaring met het recht houden van een vluchthuis. Tijdens die eerste maanden voelden we ons dikwijls op glad ijs staan. Dergelijke 'on-demokratische beslissingen' werden misschien voor een deel genomen om onszelf te beschermen.

Wat was er dan zo ondemokratisch?

Alle vergaderingen werden – bewust – zonder de bewoonsters gehouden. Er was alleen de huisvergadering waarop de bewoonsters hun zeg hadden. Er werd enorm veel vergaderd over hun hoofden heen.

In die tijd kreeg een medewerkster als verwijt te horen dat ze veel te veel persoonlijke problemen had om in een vluchthuis andere vrouwen te kunnen helpen. De achterliggende idee was dus dat wij vrouwen moesten zijn die op hun poten stonden, zelf geen relatie-konflikten hadden en van op enige afstand vrouwen die onze hulp vroegen, bijstonden.

Een allesbehalve 'solidaire' visie.

Discussiepunten uit de beginperiode waren:

- Doen we het met regels, bevelen en slotjes of weigeren we dat?
- Roddelen we over de vrouwen die bij ons verblijven? Wanneer is iets roddel? Hoe kun je dat vermijden?
- Hoeveel verantwoordelijkheid geven we aan de bewoonsters? Welke informatie geven we door en welke niet? Kunnen zij meedoen aan vergaderingen?

In september hadden we een week-end waarop onder andere deze vragen werden besproken. Op dit week-end werd voor het eerst expliciet gekozen voor democratie, openheid, solidariteit. Daaruit vloeiden een aantal praktische consequenties voort:

- er werd besloten dat er niet meer mocht 'geroddeld' worden, noch over elkaar, noch over de bewoonsters. Praten over een vrouw is roddel wanneer er duidelijk een afkeurend waarde-oordeel in naar voren komt.
- een aantal zaken die tot dan toe gesloten waren voor de bewoonsters, werden voor hen toegankelijk gesteld:
 - de voorraadkast met eten ging weer open;
 - het dagboek, waarin de belangrijkste dagelijkse gebeurtenissen beschreven staan, kon vanaf nu ook door hen ingekeken worden;
 - elke vrouw kreeg inzage in haar eigen dossiers, echter niet in de dossiers van de andere vrouwen. De dossierkast bleef dus op slot;
 - even werd er besloten de vergaderingen open te stellen voor de bewoonsters, maar even later werd deze beslissing al gewijzigd. Eigenlijk waren we er toen nog niet aan toe om met de bewoonsters te vergaderen omdat onze mentaliteit nog te paternalistisch was: we wilden alles nog teveel doen 'voor hen'.

Een tijd lang kwam het onderwerp democratie niet meer duidelijk ter sprake. De toestand stabiliseerde wat, andere vragen kregen onze aandacht.

De discussie laaide weer op nu, enige weken geleden.

Er is een tendens om deze keer grondig democratisch te gaan werken. De algemene vergadering en de vergaderingen van de werkgroepen werden opengesteld voor de bewoonsters. Dat maakt dat er voor het eerst niet meer 'over' maar wel met 'hen' gepraat wordt.

We merken ook dat er een emotionele kloof is tussen 'hen' en 'wij'. We willen zoeken hoe we in dagelijkse dingen die kloof kunnen overbruggen.

Hoe komt het dat we nu wel durven wat we vroeger niet durfden?

We zien verschillende redenen:

- de eensgezindheid in de groep is groter geworden;
- we voelen ons niet meer zo onzeker, en durven daardoor de konfrontatie beter aan;
- op het weekend van de Federatie van Huizen voor Mishandelde Vrouwen (23-24-25 mei 80) werd onder andere de relatie bewoonsters-medewerksters besproken. Met vrucht.

We wilden niet betuttelen. We deden het toch. Blijkbaar is het allemaal niet zo gemakkelijk. We moeten vechten tegen aloude opvattingen over 'hulpverlening'. We moeten ervoor zorgen dat we de clichés niet overnemen, dat het vluchthuis geen hulpverleningsinstelling wordt zoals er al zovele zijn. Anders heeft de strijd niet veel zin.